

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 8 października 1984 r.

w sprawie zasad stosowania czasu pracy w uspołecznionych zakładach pracy oraz zmian niektórych przepisów o czasie pracy.

Na podstawie art. 129 § 2, art. 133 § 3, art. 141 § 4, art. 145 i 150 oraz w związku z art. 104 § 2 Kodeksu pracy (Dz. U. z 1974 r. Nr 24, poz. 141, z 1975 r. Nr 16, poz. 91, z 1981 r. Nr 6, poz. 23 i z 1982 r. Nr 31, poz. 214) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustala się w uspołecznionych zakładach pracy, zwanych dalej „zakładami pracy”, czas pracy w wymiarze średnio 42 godziny tygodniowo.

§ 2. 1. W zakładach pracy mogą być wprowadzone dodatkowe dni wolne od pracy

2. Kierownicy zakładów pracy mogą ustalać rozkłady czasu pracy uwzględniające dodatkowe dni wolne od pracy w liczbie:

- 1) 38 dodatkowych dni wolnych od pracy w roku kalendarzowym przy stosowaniu 8-godzinnej dobowej normy czasu pracy we wszystkie wynikające z rozkładu czasu pracy robocze dni tygodnia albo

- 2) 34 dodatkowych dni wolnych od pracy w roku kalendarzowym przy stosowaniu 8-godzinnej dobowej normy czasu pracy przez pięć dni roboczych tygodnia i 6-godzinnej dobowej normy czasu pracy w szóstym dniu roboczym tygodnia, wynikającym z rozkładu czasu pracy, lub
- 3) do 52 dodatkowych dni wolnych od pracy w roku kalendarzowym przy stosowaniu przedłużonej dziennej normy czasu pracy do 8,5 godziny w roboczych dniach tygodnia.

§ 3. 1. Kierownicy zakładów pracy, wprowadzając dodatkowe dni wolne od pracy, mogą przedłużać czas pracy do 9 godzin na dobę i 48 godzin na tydzień w tygodniu, w którym nie udziela się dodatkowego dnia wolnego od pracy w okresach zwiększonych zadań produkcyjnych lub usługowych, odpowiednio skracając dobowy i tygodniowy czas pracy w okresach zmniejszenia zadań, zachowując średnio 42-godzinny tygodniowy wymiar czasu pracy w zastosowanym w zakładzie pracy okresie rozliczeniowym.

2. Okresem rozliczeniowym może być okres 2, 3 albo 4 tygodni, jednego miesiąca, kwartału lub półroczna. Okresem rozliczeniowym może być także okres sezonowego wykonywania zadań produkcyjnych bądź usługowych i odpowiedni okres bezpośrednio następujący po zakończeniu wykonywania tych prac.

3. Wyrównanie zmiennych, przedłużonych norm czasu pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym następuje przez odpowiednie skrócenie dobowej i tygodniowej normy czasu pracy w innych dniach i tygodniach tego okresu oraz udzielenie czasu wolnego w formie dodatkowych dni wolnych od pracy.

4. Przedłużenia czasu pracy, o którym mowa w ust. 1, nie stosuje się do pracowników młodocianych, kobiet w okresie ciąży i kobiet opiekujących się dziećmi w wieku do dwóch lat.

§ 4. Pracownicy zatrudnieni w czterobrygadowej organizacji pracy otrzymują dodatkowy dzień wolny od pracy za każdy miesiąc zatrudnienia w tym systemie.

§ 5. 1. Kierownicy zakładów pracy w stosunku do pracowników wykonujących prace załadunkowe i wyladunkowe oraz obsługujących zakładowe bocznice kolejowe mogą stosować system równoważnych norm czasu pracy.

2. Kierownicy zakładów pracy mogą stosować na stanowiskach pracy kierowców i pomocników kierowców pojazdów samochodowych transportu zakładowego w zakresie rozkładów i wymiaru czasu pracy odpowiednio przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1974 r. w sprawie stosowania równoważnych norm czasu pracy w komunikacji samochodowej i w transporcie samochodowym (Dz. U. Nr 51, poz. 332).

3. Kierownicy zakładów pracy mogą wprowadzić na stanowiskach pracy: przy obsłudze kotłowni i urządzeń centralnego ogrzewania, urządzeń ujęć i stacji uzdatniania wody oraz oczyszczalni ścieków, a także w służbach programowych i techniczno-realizacyjnych radia i telewizji równoważne normy czasu pracy. Nie dotyczy to prac wykonywanych w warunkach uznanych za szczególnie uciążliwe lub szkodliwe dla zdrowia.

4. Czas pracy pracowników, o których mowa w ust. 3, nie może przekraczać 12 godzin na dobę. Okres rozliczeniowy czasu pracy nie może przekraczać miesiąca, a w stosunku do pracowników zatrudnionych przy obsłudze kotłowni i urządzeń centralnego ogrzewania — okresu odpowiadającego sezonowi ogrzewczemu.

5. Minister Administracji i Gospodarki Przestrzennej, w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych, określi szczegółowe warunki i zasady stosowania równoważnych norm czasu pracy dla pracowników zatrudnionych na stanowiskach pracy, o których mowa w ust. 3, a w odniesieniu do pracowników służb programowych i techniczno-realizacyjnych radia i telewizji — Przewodniczący Komitetu do Spraw Radia i Telewizji „Polskie Radio i Telewizja” w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych.

§ 6. 1. Kierownicy zakładów pracy mogą wprowadzać dobowy przerywany czas pracy, jeżeli jest to uzasadnione organizacją pracy i racjonalnym wykorzystaniem czasu pracy.

2. Dobowy przerywany czas pracy może obejmować pracę całego zakładu, jego części lub poszczególnych pracowników. Przerw w pracy nie wlicza się do czasu pracy. Przerwa w pracy nie powinna być krótsza niż 2 godziny.

§ 7. 1. Dopuszczalna liczba godzin nadliczbowych, o których mowa w art. 133 § 2 Kodeksu pracy, może wynosić dla poszczególnych pracowników w okresie roku kalendarzowego przeciętnie:

- 1) do 30 godzin miesięcznie w następujących dziedzinach gospodarki i zakładach pracy:
 - a) w rolnictwie i gospodarce żywnościowej, łączności oraz w handlu i usługach,
 - b) w zakładach pracy o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej lub obronności państwa oraz w zakładach użyteczności publicznej i innych zakładach zaspokajających potrzeby ludności, określonych w wykazie, o którym mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 lipca 1983 r. o szczególnej regulacji prawnej w okresie przewycięzania kryzysu społeczno-ekonomicznego oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 39, poz. 176 i Nr 71, poz. 318),
- 2) do 60 godzin miesięcznie w transporcie i komunikacji.

2. Do limitu godzin nadliczbowych, o których mowa w ust. 1, nie wlicza się godzin przepracowanych w dodatkowe dni wolne od pracy.

3. Limit godzin nadliczbowych w granicach określonych w ust. 1 ustala kierownik zakładu pracy w uzgodnieniu z organizacją związkową, biorąc pod uwagę potrzeby zakładu pracy oraz rodzaj wykonywanej produkcji lub usług. Limit ten może być ustalany, w zależności od potrzeb, na okres roku kalendarzowego lub na okresy krótsze.

§ 8. Zarządzanie pracy w dni dodatkowo wolne od pracy lub dobrowolne podejmowanie pracy przez załogę w te dni — za zgodą kierownika zakładu pracy — może nastąpić pod warunkiem:

- 1) racjonalnego wykorzystania czasu pracy w pozostałe dni tygodnia,

2) należytego organizacyjno-technicznego i materiałowo-kooperacyjnego przygotowania pracy przypadającej na dodatkowy dzień wolny od pracy.

§ 9. 1. Rozkłady czasu pracy, w szczególności w zakładach pracy prowadzących działalność produkcyjną lub usługową przez sześć lub siedem dni w tygodniu, powinny określać dodatkowe dni wolne od pracy dla poszczególnych pracowników we wszystkie robocze dni tygodnia, kolejno od poniedziałku do soboty włącznie, tak aby przy obowiązującym pracowników pięciodniowym tygodniu pracy zapewnić równomierną obsadę stanowisk pracy przez wszystkie dni tygodnia. W zakładach pracy, w których praca jest wykonywana również w niedzielę, pracownik powinien korzystać co najmniej raz na 3 tygodnie z niedzieli wolnej od pracy.

2. Dni wolne od pracy, poza dniami ustawowo wolnymi od pracy, wynikające z rozkładów czasu pracy, o których mowa w rozporządzeniu, są dodatkowymi dniami wolnymi od pracy.

3. Kierownicy zakładów pracy przy ustalaniu rozkładów czasu pracy, określających terminy dodatkowych dni wolnych od pracy, powinni uwzględniać potrzebę pełnego wykorzystania: maszyn i urządzeń, pracy w ruchu ciągłym, pracy wielozmianowej oraz potrzebę utrzymania normalnego rytmu działalności gospodarczej i zaspokojenia potrzeb społeczeństwa. Dotyczy to w szczególności przemysłu, handlu i usług, służby zdrowia, w tym zwłaszcza lecznictwa stacjonarnego, zakładów o sezonowym nasileniu działalności, budownictwa, rolnictwa, komunikacji, a także zadań służb remontowych, konserwacyjnych, utrzymania ruchu oraz brygad załadunkowych i wyladunkowych.

4. Czas pracy regulowany normą średnio 42 godzin tygodniowo podlega rozliczeniu stosownie do przyjętego przez zakład pracy okresu rozliczeniowego.

§ 10. W zakładach pracy, w których obowiązuje krótszy niż 42-godzinny tygodniowy wymiar czasu pracy, rozkłady czasu pracy przy zachowaniu tego wymiaru określa — stosując odpowiednio przepis § 9 ust. 1 — właściwy organ założycielski lub kierownik jednostki nadrzędnej, a w jednostkach organizacyjnych spółdzielczości — zarządy centralnych związków spółdzielczych, po zasięgnięciu opinii właściwej ogólnokrajowej organizacji związkowej.

§ 11. Praca w granicach norm wynikających z rozporządzenia nie stanowi pracy w godzinach nadliczbowych.

§ 12. Wymiar i rozkład czasu pracy dla pracowników zatrudnionych w skróconym czasie pracy z tytułu uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia warunków pracy oraz dla pracowników zaliczonych do I lub II grupy inwalidów określają odrębne przepisy.

§ 13. Dodatkowe dni wolne od pracy przypadające w okresie urlopu wypoczynkowego są wliczane do urlopu, z wyjątkiem dodatkowych dni wolnych od pracy, które przypadają na pierwszy i ostatni dzień urlopu.

§ 14. 1. Pracownik, który na polecenie zakładu pracy pracował w dniu wyznaczonym jako dodatkowy dzień wolny od pracy, powinien w zamian otrzymać dzień wolny w innym terminie. Przysługujące pracownikowi dni wolne od pracy mogą być udzielane na jego wniosek lub za jego zgodą łącznie z urlopem wypoczynkowym lub w innych okresach dogodnych dla pracownika.

2. Pracownikowi, który w zamian za pracę w dniu wyznaczonym jako dodatkowy dzień wolny od pracy nie otrzymał dnia wolnego od pracy w innym wyznaczonym z góry terminie, przysługuje za każdą godzinę pracy wykonywanej w dodatkowym dniu wolnym od pracy — oprócz normalnego wynagrodzenia — dodatek w wysokości nie niższej niż 100% wynagrodzenia wynikającego z osobistego zaszerogowania pracownika, z uwzględnieniem odrębnych zasad wynikających z zakładowych systemów wynagradzania.

3. Pracownik, który nie mógł wykorzystać z powodu urlopu, choroby lub innych przyczyn dnia wolnego od pracy w zamian za pracę wykonaną na polecenie zakładu pracy w dniu wyznaczonym dla niego jako dodatkowy dzień wolny od pracy, zachowuje prawo do dnia wolnego od pracy w innym terminie (ust. 1) albo do wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 2.

§ 15. 1. W związku ze stosowaniem dodatkowych dni wolnych od pracy zobowiązuje się wojewodów i prezydentów miast: stołecznego Warszawy, Krakowa i Łodzi do koordynowania działalności jednostek transportu miejskiego i międzywojewódzkiego, placówek opieki zdrowotnej, żłobków i przedszkoli, placówek kulturalno-oświatowych i rekreacyjnych, a także komunalnych oraz do określenia zasad funkcjonowania tych jednostek.

2. Minister Handlu Wewnętrznego i Usług określa zasady stosowania czasu pracy w placówkach handlu detalicznego oraz zakładach gastronomicznych i usługowych świadczących usługi dla ludności.

§ 16. Kierownicy zakładów pracy realizują uprawnienia określone w rozporządzeniu w uzgodnieniu z zakładową organizacją związkową.

§ 17. Rozporządzenie nie dotyczy:

- 1) pracowników górnictwa, dla których zasady i tryb udzielania dodatkowych dni wolnych od pracy określają odrębne przepisy,
- 2) pracowników urzędów państwowych oraz pracowników Narodowego Banku Polskiego, do których stosuje się wymiar czasu pracy określony w § 36 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 października 1983 r. w sprawie praw i obowiązków pracowników Narodowego Banku Polskiego (Dz. U. Nr 64, poz. 290), z tym że do pracowników jednostek organizacyjnych Narodowego Banku Polskiego stosuje się odpowiednio przepis § 9 ust. 1 niniejszego rozporządzenia, jeżeli jednostki te prowadzą działalność usługową,
- 3) pracowników zatrudnionych za granicą w celu realizacji budownictwa eksportowego i usług związanych z eksportem,
- 4) nauczycieli i nauczycieli akademickich,
- 5) funkcjonariuszy pożarnictwa pełniących służbę w systemie zmianowym, o których mowa w art. 12 ust. 2 i 3 dekrety z dnia 27 grudnia 1974 r. o służbie funkcjonariuszy pożarnictwa (Dz. U. Nr 50, poz. 321 i z 1975 r. Nr 20, poz. 106).

§ 18. 1. W rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 20 listopada 1974 r. w sprawie czasu pracy i zasad wynagradzania za pracę w godzinach nadliczbowych pracowników zatrudnionych przy pilnowaniu (Dz. U. Nr 45, poz. 270 z późniejszymi zmianami) wprowadza się następujące zmiany:

1) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. 1. Czas pracy pracowników zatrudnionych przy pilnowaniu w miejscu stałym nie może przekraczać 12 godzin na dobę, z tym że w miesięcznym okresie rozliczeniowym czas ten nie może przekroczyć liczby godzin wynikającej z pomnożenia 8 godzin przez liczbę roboczych dni kalendarzowych.

2. Dobowy wymiar czasu pracy pracowników zatrudnionych przy pilnowaniu może być przedłużony do 24 godzin, pod warunkiem wprowadzenia po dwunastu godzinach nieprzerwanej pracy 4-godzinnej przerwy w pracy wliczanej do czasu pracy.

3. Praca wykonywana w granicach norm czasu pracy określonych w ust. 1 i 2 nie stanowi pracy w godzinach nadliczbowych.”

2) w § 3 skreśla się wyrazy: „ust. 1”.

3) w § 4 w ust. 1 ostatnie zdanie otrzymuje brzmienie:

„Dotyczy to również pracowników zatrudnionych w mniejszym wymiarze niż maksymalny wymiar wynikający z § 2.”

4) w § 5 w ust. 2 wyraz „tygodniową” zastępuje się wyrazem „miesięczną”.

5) w § 8 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Czas pracy konwojenta nie może przekraczać 10 godzin na dobę i 84 godzin w okresie dwóch tygodni.”

2. W rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1974 r. w sprawie równoważnych norm czasu pracy w żegludze przybrzeżnej (Dz. U. Nr 51, poz. 333) wprowadza się następujące zmiany:

1) w § 1 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Rozporządzenie ustala zakres, warunki i zasady stosowania przedłużonego czasu pracy oraz jego równoważenia (równoważne normy czasu pracy) na:

- 1) statkach żeglugi przybrzeżnej,
- 2) jednostkach pływających przedsiębiorstw żeglugi śródlądowej,
- 3) stanowiskach pracy związanych z żeglugą statków i jednostek wymienionych w pkt 1 i 2, jeżeli na tych stanowiskach są wymagane kwalifikacje marynarskie,

4) stanowiskach pracy służb eksploatacyjnych związanych z obsługą statków w porcie, na stanowiskach pilotów (pilotaż portowy i trasowy) oraz służb dyspozycji portowej ruchowej statków.”

2) w § 2 ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1. Czas pracy pracowników zatrudnionych na stanowiskach pracy, o których mowa w § 1, może być przedłużony do 12 godzin na dobę, z tym że w przyjętym okresie rozliczeniowym, nie dłuższym niż 6 miesięcy, czas ten rozliczany tygodniowo nie może przekroczyć liczby godzin wynikającej z tygodniowej normy czasu pracy w wymiarze średnio 42 godzin.

2. Minister — Kierownik Urzędu Gospodarki Morskiej i Minister Komunikacji po zasięgnięciu opinii właściwej ogólnokrajowej organizacji związkowej może ustalić czas pracy pracowników, których praca polega na częściowym pozostawianiu w pogotowiu do pracy, w większym wymiarze na dobę, niż określony w ust. 1, przy nie zmienionym okresie rozliczeniowym.”

3) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Normę czasu pracy, wynikającą z przyjętego okresu rozliczeniowego, o którym mowa w § 2 ust. 1 i 2, zmniejsza się w razie usprawiedliwionej nieobecności pracownika o taką liczbę godzin, jaka wynika z pomnożenia liczby dni usprawiedliwionej nieobecności przez liczbę godzin stanowiącą dobowy wymiar czasu pracy, wynikający z przyjętego okresu rozliczeniowego.”

§ 19. Przepisy § 1—18 obowiązują w okresie do dnia 31 grudnia 1985 r.

§ 20. Traci moc rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 1983 r. w sprawie czasu pracy i zasad wprowadzania w uspołecznionych zakładach pracy dodatkowych dni wolnych od pracy w 1984 r. (Dz. U. Nr 73, poz. 326).

§ 21. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1985 r.

Prezes Rady Ministrów: w z. Z. Messner